

HOTARUL

LITERAR — CULTURAL — ARTISTIC

ANUL V. Nr. (10-)11

A R A D

(OCT.-)NOEMVRIE 1938

Stropi din cascada vieții...

Plânsul este începutul vieții curate. Numai după plâns poți începe să trăiești curat.

Dragostea și moartea se întâlnesc numai în singurătate. Nicio dată singurătatea nu poate scăpa de ele.

*

Moartea este o viață a cărei dragoste s'a scuturat; dragostea este o viață a cărei moarte n'a răsărit încă.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Numai într'un singur fel putem scăpa lumea de suferință: ascunzând durerea în noi; numai în adâncul nostru poate pieri suferința.

*

Viața poate fi ucisă numai de suferință — și suferința e numai viață netrăită.

*

Tîmpul e în afara lucrurilor și în lăuntru nostru; spațiile în afara noastră și în lăuntru lucrurilor.

*

Suferința este unica formă de maturitate spirituală, Toate conștiințele vii se consolidează pentru suportul suferințelor.

*

Singurul echilibru pe care îl are viața e între inimă și conștiință. Odată și odată, tot va cunoaște conștiința câte i-a cerut inima și câte i-a refuzat.

*

În trup, bucuria e în afara conștiinții. E singura stare sufletească care o depășește.

*

Tristețea ne ține pe pământ; suferința ne duce la cer.

Cu suferința, cerul curățește sfinții; — eroii curățesc cu ea pământul...

Tristețea, după suferință, e simțire; suferința, după tristețe, e cunoaștere.

Idealul nu se poate consuma: din ce-i mai gustat, crește mai tare.

Arta, totuș, trebuie să aibă o tendință. Una singură: aceea de a stâmpăra setea de frumos.

Geniul crește din foamea de muncă, și se hrănește cu propria lui existență.

Iubirea schimbă suferința în iubire...

Sfințenia e suferință depășită de iubire.

În noi e mai multă suferință decât iubire; în sfinți e mai multă iubire decât suferință. Numai în Isus. iubirea și suferința sunt egale.

Respectă bogăția altora, și iubește sărăcia ta: — O condiție socială a creștinismului, și o condiție creștină a societății.

Unde nu poți ajunge prin creștinism, nu mai aparține vieții.

Spre cer avem totdeauna libertate absolută; spre pământ, totdeauna suntem în condiții.

Am putea fi îndeajuns creștini, dacă am urî numai ura din noi și am iubi numai iubirea din aproapele.

Destinul are mai multă libertate decât îi poate acorda voința oamenilor. Din libertatea lui se naște istoria.

Munca e compromisă de cei ce nu muncesc. Tot așa și viața.

»Suntem legați de soartă«. — Da, dar totuși o putem întinde ca să bățătorim prin viață. Totul depinde de puterea prin care încercăm.

Cine se smulge de pe pământ, nu mai cunoaște bunătatea cerului; Cine se smulge din cer, nu mai cunoaște frumusețea pământului.

Când nu poți adăuga puțin la cartea pe care ai citit-o, să știi că n'a fost mult în ea; dacă poți, în tine a rămas mult mai mult.

*

Gândurile sunt roatele sufletului: cu ele urcă și coboară sufletul.

*

Știi cine nu crede în Dumnezeu? Acela care îi vinde lucrurile. Credincioșii le dăruiesc.

*

Când numai vedem nici cerul nici pământul, nu mai știm: urcăm sau coborâm.

*

Iubirea e singura permanență a sufletului.

*

Prietenie adevărată este aceea care pune lacrimile ei în locul lacrimilor tale și bucuriile ei lângă bucuriile tale.

*

Adesea ne duce rațiunea la virtute și conștiința la păcat, dar și mai adesea se întâmplă invers.

*

Unora le place religia, numai fiindcă cred alții în ea.

*

Totdeauna ești mai mult decât cartea pe care o scrii, dar nu ești totdeauna cât cartea pe care o citești.

*

În viață, omul are valoare numai după religie; în religie numai după viață.

*

Istoria e destin; religia e providență.

*

Providența: destinul destinului.

*

În religie e tot atâta misticism, câtă rațiune în religie.

*

Viața o ai pentru pământ; pentru cer, pregătește-ți moartea.

*

Soarta e legată de voință.

*

În Biserică ești mai mare stând în genunchi, decât în picioare.

*

Numai atunci ai trăit cu adevărat, când mormântul ți-e mai prețuit decât tine.

Gh. Moșiu

Din Tara Soarelui

— Traduceri din poezia japoneză —

de toamnă

1

*Pe o creangă uscată,
Un corb meditează
In toamna târzie.*

2

*Pe lacul oglindă,
Lebăda privește
Frunzele căzând.*

3

*El și Ea
Vorbesc in picioare,
Căci băncile sunt ude de ploae.*

4

*Schitul in deal;
Clopotul sună:
Ciorile zboară.*

Al. T. Stamatiad

NICULAE JIANU:

ZBORUL
FRÂ

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Lămislire

Despletește-ți pentru mine părul
 Peste umerii de fildeș și sîdef
 Lasă-mi mâna să culeagă mărul
 Pârguit sub chinuri de gherghef.

Lacrimile picură-le'n rouă
 Pentru setea greerilor triști...
 Unge-ți trupul pentru noaptea nouă
 Cu mireasma crudelor miriști.

Sângele năvalnic ți-l adună
 Samană-l în țarina din noi;
 Și din mila nopților cu lună
 Să rodească viața de apoi.

Bucurie

Ași fi vrut să mă nasc un câne,
 Tinerețea să mi-o culc obosită sub ploi.
 În noroiul dospit și cald ca o pâne,
 Și să râd de oamenii sgribuliți și goi.

Din viață să mușc ca dintr'o pradă,
 Drumul să mi se deschidă fără sfârșit,
 Moartea ca o bucurie s'o aștept să cadă,
 Și să râd de omul stăpân și'nlănțuit.

Moartea adolescenței

Drumul care a înflorit cândva
Pe o uliță cu svon de toamnă albă,
Ne-a rămas înghețat în gând și noi,
De sufletul nostru atârnăm ca o salbă

Pânza vieții țesută'n ceasuri mici
Pentru rănile de azi o rupem lung,
Lacrimile bucuriei înălțată la cer
Pentru moartea de azi nu ne mai ajung.

Fuga săgetat-a cocorilor triști
Eri ne prelungea viața peste zare,
Astăzi moartea sufletului a'nflorit
Și ne căutăm tinerețea prin sertare.

Pentru ochii castelanei n-avem stele,
Sbuciumul neînfrânt al sângelui l-am uitat
Stăm de vorbă cu viața sfântă
Cum ar sta un mort cu viermii la sfat.

Cântec pentru libertate

E toamnă iar... și iară crește'n mine
Cărarea sfintei, neștiute vieți;
Se vânzolesc în mine mări albastre
Și cântă nunți în prag de dimineți.

Se'nalță blânde, aripi mari de bucium,
Se sbat zadarnic clopotele'n văi...
In mine tinerețea ca o slugă
Se dărue stăpânilor călăi.

Jertfă

*Cântați și bateți tobele trupului, voi
Gânduri schimnice și visuri sihastre,
Azi am băut cu moartea din acelaș butoi
Și-am jucat în horă cu palide astre.*

*Mi-am înfipt adânc dinții în carnea vieții,
Noaptea mi-am deschis mari ochii,
Am stat ca o stană în pragul dimineții
Și mi-am topit bucuria sub zodii de rochii.*

*Voi pașilor pregătiți-vă pentru marea fugă
Să mă împrăștiați în semnul depărtării
Să-i duc lui Dumnezeu ca o rugă
Viața dospită în hârbul uitării.*

Amurg...

D-nei ANNI BIRTOLON, Omagiu

...Și înfârșit nuanțe de 'ntunecimi descresc.
Descrește lin apusul, și raza de lumină;
La orizont smaragdul cu-opalul se îmbină,
Și negru vâl îmbracă imperiul ceresc...

Natura-i obosită și trece la hodină;
Iar limbile de noapte o'nchid, o învelesc...
Culori, formează'n umbră figuri de arabesc,
Și cade vâlul nopții, în ondulare lină.

Ți-a seninătate-i, și-atât Dumnezeuesc...
E-atâta fericire, domolă și calină,
Ce picură silabic în sufletu-omenesc...

Și-o simți — și simți aleanul încet cum îl alină,
Prin noapte cum te poartă'n imperiul ceresc
Legând a ta micime de Ființa cea divină.

Conop, Iulie 1938.

PETRE TANU

Nocturnă

Din marele nemărginit
Izbește vântul grele picuri;
ar tu citești scrisori din plicuri
Pe care timpu-ă mucezit.

Cu cândul scurmi cenușa vremii
Pe care pași șovăitori
Adulmecă de-atâte ori,
Parfumul tristelor vecernii.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Și'n taina-acelui ceas târziu
S'a prăvălit de-odată'n tine
Un vaier greu de lungi suspine:

È glasul dorului pustiu
Ce noaptea neagră, de cerneală,
O zugrăvește cu sineală.

OLIMPIA IOSIF

O noapte de sf. Nicolai

de MARCEL OLINESCU

Ghiuri Pop svârli și a doua țigare cu ciudă. Și asta avea un iz ciudat. Se căi că le luase așa, fără să le pipăie ca de obicei. Dar se lăsase prins de zâmbetul și vorba dulce a lui Keți, tutungerița cu gropițe în obraz și cu dinți albi de reclamă pentru pasta de dinți. Nu putea suferi țigările moi, prin care fumul vine singur ca pe horn și din care praful de tutun se presară pe haine, pe mâini, în carte, în farfurie. Astăzi însă era nervos. Nu-i priise mâncarea, adică la drept vorbind friptura o fi fost bună, dar era grasă și prea friptă. Il făcuse atent doar, când îi făcuse comanda și Friți îi cunoștea gusturile. Și vinul era acru. Stătut. Poate că și el era puțin, oh! foarte puțin indispus, dar nici felul în care fusese tratat, în seara asta nu-l putea înghiți. Se va muta în alt loc și pace. Par'că n'a mai schimbat el restaurantele.

E adevărat: se obișnuise cu birtul lui Friți. Era curat, lume puțină și avea un vin de Măderat, fain. Eh! de ce să-și mai facă inimă rea. Dă-l în fenea. Numai țigarea să-i fi fost bună.

Scoase din nou portțigaretul și pipăi țigările rămase. În sfârșit una tare. O luă, o puse tacticos în țigaret și după ce o aprinse, trase cu sete un fum. Ei asta mai zic și eu. Era tocmai să-și lase în jos capul, cu satisfacția mulțumirii trupești, când privirea i se agăță de o fereastră, în care o mână albă, eșind bătoasă din mâneca unei cămăși de noapte cusută cu arnici, așeza cu gesturi grăbite un mănunchi de crenguțe aurite, un crampus urât și caraghios și încă vreo câteva obiecte în niște ghetuțe așezate la rând în fereastră. Apoi perdeaua se lăsă din nou și în curând lumina se stinse. Gândurile lui urmăriseră pe grijuliul părinte, până se asvârlise de sigur în pat (era probabil cu picioarele goale ca să nu facă sgomot și să se deștepte copiii și acum se temea să nu răcească) lângă nevasta care-l primise cu șoptit complice: »Le-ai așezat bine? Au încăput toate? cutia cu bile ai pus-o în papucul lui Mircea? N'ai greșit cumva?« Și după asigurările capului familiei, de sigur că s'au strâns mulțumiți în brațe și s'au pupat fericiți. »Vai ce mulțumiți vor fi copiii noștri mâine dimineață.«

Vor fi. De sigur că vor fi. Lor ce le trebuie o nimica toată: o bu-

cată de carton vopsit cu roșu, o cutie cu bomboane sau cine știe ce fleac colorat și cu muzicuță și mintea lor zburdă ca un alt Puck, inflo-
rind totul, îmbogățind sărăcia jucăriilor cu averea nesfârșită a minților
lor îngerești.

Gândurile lui Ghiuri Pop fugiră pe șuvița de fum ce se ridica firavă
din țigara-i uitată în colțul gurii, spre bucuriile lui din aceeași noapte,
când măicuța lui nu uita să-i puie din sărăcia ei de văduvă de preot, în
ghetuțele din fereastră nimicuri aurite și jucării naive. Iși aducea aminte
de căluțul lui cel șchiop. Măgarul de Marian îi rupsesse piciorul la o în-
trecere de cai, dar era sigur că într'adins a făcut-o. Ce armăsar strașnic,
ce »Duțipal«, nervos și neastâmpărat era pentru el, jucăria aceia de lemn
vopsit și cu coadă prinsă cu clei și mai apoi cu cuie de cătră Costan-
crâșnicul. Pe unde nu l-a purtat în fantezia lui, calul acela năzdrăvan.
Toate poveștile bunicii le retrăia în tovărășia căluțului lui. Și ce sfârșit
jalnic a avut. Dacă nu-i spunea mamă-sa de gloaba, care mânâncă foc
și se transformă scuturându-se în armăsar de aur, nu l'ar fi pus și el cu
botul în jarul din sobă. Cât a plâns — dar cât l-au râs mamă-sa și cu
baci Pavel, unchiu-său, — când l-au scos cu capul ars în putoarea de
lemn vopsit și păr ars, ce se răspândise în toată casa.

Incepu să râdă singur ămintindu-și de căluțul lui. Ș'apoi altele: Pa-
iața, care își mișca ochii și mâinile, când îl trăgeai de ață (asta i-a stri-
cat-o Lenuța, fata învățătorului, care...

— »Servus Ghiuri, ce meri așa îngândurat?

— »Servus. Iiii., ...Fleacuri... ...Nimica toată., ...Da ce ai acolo?

— »Auzi ce să am. Doar mâine e Sf. Nicolai: O cismă cu bomboane
pentru Luți, și o roabă cu drajeuri — astea-s favoritele Minișoarei!

— »Ah! da! Moș Nicolai! făcu Ghiuri ca și cum numai atunci și-ar
fi adus aminte de acest eveniment, care înfierbânta mintea copiilor cu
săptămâni înainte.

— »Hei ce-ți pasă ție. Tu nu ai acest capitol în bugetul tău. Nici
măcar pentru vreo fetiță? Hm? și făcu cu ochiul, complice și invidios ca
orice căsătorit, pe aventurile atribuite oricărui burlac.

— »Nu. Nici nu mă mai gândesc. La ce bun?

Pe stradă treceau grăbiți oameni spre casă. Unii aveau mici pache-
țele. Fulgi de nea cădeau ușor și rar cu o lene de copil răsfățat. Lângă
o vitrină luminată, o femeie îmbrobodită alături de o sobă mică, striga
și ea obosită: Castane, castane calde! Când pe românește, când pe un-
gurește. Un om cu fața roșie și cu un coș plin de acele păpuși de car-
ton și resturi de blană, ce vrea să figureze drăcușorii, pe care un obi-
cei strein îi făceau emisarii lui Sf. Nicolai, sfântul care în orice parte a

lumii îndeplinea rolul de judecător al cuminenței copiilor, îi striga aproape în ureche:

— »3 lei bucata. Ultima vânzare. Luați, vă rog să mă duc și eu acasă. Glasul spart duhnea a alcool. Era slab și avea o înfățișare jalnică. Desigur vreun șomeur.

— »Luați Vă rog! Numai 3 lei. Uitați-vă asta. Sau moima asta... și i le vâri în față. — »Vă rog frumos«.

Ghiuri scoase punga și-i dădu 5 lei și vru să plece. Când toată lumea se gândea să facă bucurii celor mici, el cerca să facă o faptă bună pentru un om mare. Cine știe poate are și el vreun copil acasă. Dar omul ținea morțiș să-i ia un Crampus.

— »Ia-l pe asta domnule.

— »N'am ce face cu el. N'am copii. Cui să-l dau?

— »Pentru dumneavoastră Domnule. Il atârni de lampă... ca să nu fii singur, Domnule.

Il luă. Mai mult ca să scape de vorba lui. Dar pe drum gândul că-l va vedea mâine dimineață, spânzurat de lampă și-i va adresa un: »Bună dimineață, Crampus«!... îl făcu să rădă. Are dreptate omul. N'o să mai fie singur. În felul lor — gândi el — oamenii,ăștia sunt niște originali cu filosofia lor, care-i face să treacă prin viață fără multe frământări. La o cofetărie, vitrina îi oferea mici Moș Nicolai de șocolată, săculețe și cismuțe roșii pline cu bomboane, scaldate în lumină roșie. Se opri fără nici o intenție. Parcă Crampusul din mână l-ar fi oprit. — »Ei, ce-ar fi să iau și un săculeț cu bomboane. dacă-i bal... dar nu-și mai termină vorba. Intră, alese un Moș Nicolai și un săculeț cu bomboane. Vânzătoarea îi adăugă și o măturice stropită cu bronz. — »Asta-i cadoul lui Moș Nicolai, îi spuse ea pe ungurește... și orice copil are nevoie de el. E băiat sau fată?

Zâmbi încruntat și-i fu rușine să spuie că nu-i înșurat. E băiat, minți el. Din cauza asta plecă nemulțumit. Se dăduse glumei și jocului pe care îl insinuase vânzătorul de păpuși și acum parcă cineva îi dăduse un plan. — »Cine dracu o puse să mă 'ntrebe? Uite așa o vorbă ca asta, te indispuie și-ți strică toată bucuria«.

Incepu să pufnească pe nas, ca totdeauna când era supărat. Instinctiv scoase o țigară, dar o svârli amărât. Era moale și firicele de tutun îi rămase printre degete. Se scutură ca de ceva scârbos și trase o înjurătură la adresa C.A.M.-ului și a tuturor imbecililor, care se pusese tocmai în seara acea să-l indispuie. Barem dacă ar avea pe cineva cui să dea cadourile astea, pe care le simțea acum goale de sens și-l încurcau la tot pasul. Cui i-ar putea da? Copiii lui Dinu sunt mari. Vichi.

sora-sa n'are niciun copil. Blendea are unul de 5 ani, da stă tocmai la Micălaca. Să se ducă tocmai acum, când nu mai circulă nici un autobus, pe jos, ar fi o nebunie. Când dracu ar ajunge. Ş'apoi or fi dormind la ora asta. Cine mai are copii? Şefu! Dar ...mai bine le pune jos şi le calcă cu piciorul, de cât să le deie la obraznicii şi necrescuţii nesuferitului ăsta de şef. N'o să uite nici odată ce-a spus Picu, băiatul cel mai mare al şefului, odată la un cinematograf când s'au întâlnit şi el i-a dat cu viincios bunăziua. — »Tăticule cine-i bărbosu' ăsta (era nebărbierit atunci) cu nasul așa de roș. Toată lumea s'a uitat la el, și a simțit că s'a roșit tot, nu numai la nas. Ş'apoi dacă cel puțin şeful ar fi mai de treabă. Da cât l-a săcâit cu chiteniele alea ale lui Hofman. Bune parale trebuie să fi luat dela el. Las că știe el niște hoți. Și să le mai facă tocmai el cadouri. Mai va nenicule. Mai bine... și se uită împrejur să găsească ceva care să-i dea lui imaginea celei mai ridicole antinomii, numai să-și arate disprețul și ciuda contra şefului, Dar ce să facă cu ele. Și mai ales la ora asta. Să se ducă acasă? Haida de! A început să devie sentimental ca o fată bătrână. Așa-i dacă se ia după fie ce vorbă a nimănu. Ce-ar mai râde Madam Kraft, gazda lui, când ar vedea pafia asta legănându-se sub lampa-i verde. Ei nu. Incepe să fie ridicol și asta nu vrea cu nici un chip.

La »Lupul vesel« văzuse lumină. Intră așa, fără să știe de ce și fără nici un pentrucă. In starea lui sufletească, dacă ar fi găsit deschis s'ar fi dus și la cimitir să stea de vorbă, numai să poată abate drumul gândurilor lui în altă parte. La »Lupul vesel« era puțină lume. Câțiva funcționari becheri ca și el, se uitară mirați la el, mai mult la pachetele lui și-și continuară apoi veselia și petrecerea. La o masă în colțul stânga a sălii, o femeie, singură și ea; ciugulea cu degetele-i lungi fărimiturile de pâine, le făcea cocoloș și le aranja apoi ordonat înaintea ei. Se vedea că făcea totul mecanic, dintr'o impulsie nervoasă, căci gândurile îi treceau dincolo de pereții suri și banali ai restaurantului. Ghiuri se uită la ea, mai întâi că era femeie și apoi pentrucă era singură. Nu era tânără și nici frumoasă. Imbrăcată modest indica o funcționară necăjită sau o provincială în așteptarea orei de plecare. Apoi fixitatea atitudinii, a ochilor mari deschiși dar fără să privească, a mișcărilor degetelor lungi ca niște ierburi mișcate de vânt, îl indispușe. Ghici aceiași preocupare ca și a lui și suflă îmbufnat fumul pe nas. Nu simți nici o atracție spre aceiași afinitate de preocupări și simțiri. Atât e de egoist omul, încât nici viciile și desnădejdele nu ar vrea să le aibă și altul mai mari ca ale lui. Nimeni nu a suferit ca mine, îți spune și cel care a avut o măsea stricată sau un buboi la ceafă. Ghiuri sorbi o înghițitură de vin, strămbă din

nas plictisit și necăjit. Nici vinul nu era bun. Roti iar ochii în sală dar nu-i opri nicăieri. Simți că nimic nu-l interesează, că nemulțumirea e în el, ascunsă ca un vierme într'un fruct și că înzadar caută pretexte de nemulțumire în afară de el. I se păru că pe fața de masă sunt fărâmituri și începu să le măture instinctiv cu mâna, gândindu-se mai departe. Din greșală lovi cu degetele peste sticla de vin și sunetul ce-l produse îi întrerupse gândurile. Iși dădu seama că e nervos, că acum ori ce-ar face n'ar putea să-l liniștească, dădu la dracu pe șomeurul cu paiatele, pe cofetăreasa cu zâmbetul de Giocondă, vru s'o dea și pe femeia din colțul sălii, -dar tocmai atunci o surprinse oftând și se opri; O fi avut poate săraca copii. Văduvă ori divorțată? Sau nemăritată și acum duce dorul copilului...? Hei! cine știe ce gânduri o muncește și pe ea. Și nici un cunoscut vesel să-i abată gândurile. Chemă chelnerul, plăti și se sculă să plece. Din ușă se mai uită încă odată la femeia aceea. Se surprinse gândindu-se să meargă la ea și să-i spui: — »Doamnă, ce-ar fi să unim două singurătăți și două necazuri în această noapte«. Gândul acesta i se iți ca un drăcușor printre bălăriile ideilor ce l-au năcăjit în astă noapte. — »Oare mă va înțelege?« Teama unei neînțelegeri, a unui refuz și poate a unui scandal, îl făcu să alunge acest gând, pe care-l vedea ca o ramură de scăpare aruncată peste lacul desnădejdiei lui. Trânti ușa și se înfundă în noapte. Se hotări să se întoarcă acasă.

Pașii lui răsunau pe trotuarul străzii deșarte, ca toaca vecerniei într'un schit c'un singur călugăr. Umbrele se ofereau și se îndepărtau după clătinarea lămpilor în bătaia vântului, ca niște momeli a unei ferici, reeditând chinul lui tantal. Ar fi vrut să-și descarce mânia pe cineva ori pe ceva și-i părea rău cu nu-i acasă la Minead să rupă un darab din palanc și să dea cu el în gorunul de lângă poartă, până ce l-ar face bucăți. Și-ar obosi mușchii dar sângele înviorat i-ar alunga acești crampuși blestemați, cari i-au adus ispite și necazuri în suflet. Intr'un moment îi veni pofta să se certe cu polițistul. Să-i caute pricină așa din senin. Simțea că singur nu mai e în stare să-și alunge corbii, ce-i tulburau liniștea peisagiului său sufletesc, și că-i trebuie cineva din afară să-i aducă liniștea dorită. Sergentul însă îi răspunse, vesel și prietenos: »Fain ger« și-i arătă o față atât de bucuroasă că are cu cine schimba o vorbă, că în loc să-l înjure îi dete țigara pe care vroia s'o aprindă și plecă bombănind.

Tot nimeni pe stradă. Ii fu frică să ridice ochii spre case, de frică să nu revadă scena, care-i stricase toată noaptea. I se părea că la fiecare fereastră ghete și papucași mici îi dădeau cu tifla crampușilor urâți și caraghioși, ca și cum ar trăi o noapte walpurgică sau s'ar fi rătăcit

intr'un fragment de poveste.

— »Pfui! fluera prelung — dacă mai continuă așa, numai paiate o să văd în toate părțile«. Vru să ducă mâna instinctiv la gură, dar își aduse aminte că dăruise țigara. Mută pachetele dintr'o mână într'alta înjurându-le cât putu de urât. Mai bine i-aș fi dat pachetele astea și m'aș fi scăpat de ele. Iși aprinse o țigară și plecă trăgând cu tot suflul din țigară, care i se păru tare bună. Dar gândul de mai înainte nu-i mai dădu pacé. »Zău ar fi făcut bine să i-l dea. Poate are și el familie și zâmbea săracu, gândindu-se la bucuria copiilor lui, când își vor găsi cadourile, ce le pusese înainte de a veni la serviciu. Dimineața le-ar fi spus: Astă noapte a venit Moș Nicolae pe la mine și mi-a dat și pachetele astea, cică era tare grăbit când a fost pe la voi și le-a uitat.

Se opri și vru să se întoarcă. Dar nu știu ce gând uitat din vreo lectură morală citită de demult — poate de pe vremea când aștepta și el pe Moș Nicolai — îl mână să așeze pachetele pe trotuar și el să se ascundă după un pom. Dumnezeu îi va trimite — desigur — pe cineva să le ia. Vreun muncitor întârziat sau veun sărac ori vreo femeie ca cea din restaurant. Curiozitatea de a vedea pe cine va trimite norocul să-l ridică, îl făcu să aștepte după pom cu tot frigul lui Decembrie. Așteptă. Dar timpul trecea, țigările trecură și ele și nimeni nu veni să adeverească o povestire, ca aceia pe care o aștepta el. Incepu să-i înghețe picioarele. Se mișcă tropăind încet ca la un dans, ca să încălzească. Simțea că devine iar nervos și înjura urât. Pe lângă el trecu un câine de pripas, negru ca și cum dracul s'ar fi prefăcut să-l ispitească. Ii dădu un »huo« și câinele obosit și pe jumătate adormit, surprins o luă la fugă, dar simțind că nimeni nu-l urmărește, își reluă pasul obosit. Dădu de pachetele lăsate jos și începu să le miroase. Asta-l înfurie peste măsură. Fugi spre ele și când câinele îi auzi pasul, o tuli.

— »Uite ce noroc am. Numai pentru câini sunt bune darurile mele!

Și idei amare îi tulburară sufletul. El care s'a apropiat cu suflet atât de sincer de voia lui Dumnezeu, uite cum îl răsplătește. Bătut de D-zeu și fără noroc e el, asta e. Asta a fost soarta lui. Mai repetă odată această sentință, dând din cap. Il cuprinse deodată o compătimire, pentru el însuși, așa cum îi cuprind pe unii bețivi, când în fumurile alcoolului, revăd tot trecutul lor sub cele mai negre aspecte. Fără noroc... S'a născut într'o zodie parșivă. Tot ce-a făcut, i-a mers rău. Uite unde a ajuns. El care a fost primul în clasă. Ii venea să scuipe de năcăz și de ciudă în fața acestui nenoroc. Ei! de l'ar prinde. Nu știa nici el precis pe cine. Dar ca orice obsedat de intervențiile norocului în viața unui om, era superstițios atribuia toate întorsăturile în rău ale carierei și vieții lui, unei

»sorti« implacabile, cu care nu putea lupta și care-i juca cele mai urate feste. Trase cu ciudă un picior, de asvârli cât colo pachetele afurisite. Ele, da, ele de sigur, i-au făcut noaptea asta mai amară de cât o cafea neagră luată ca doctorie. Trebuie să se scape de ele. Ele îi poartă nenoroc. Ca orice superstițios, atribuia din fetișism, influențele cele mai nefaste, lucrurilor, cari aveau cât de cât relație cu evenimentele neplăcute. Pentru el, pachetele astea cu crampusul caraghios îi părea că au tras asupra lui niște »sorti« rele. Blestemă obiectul acesta, care numai creștinesc nu poate fi și aruncă ochi firoși în toate părțile, doar va găsi un mijloc să se scape de acest crampus afurisit. Strada era însă pustie ca după un cataclism, iar noaptea asta se prelungea ciudată și nenaturală ca într'o scenă de teatru, sub cerul ăsta întunecat și greu, aproape lăsat în jos, ca pânza unui circ imens. Oh! ce circ imens este viața asta, în care el joacă acum o pantomimă, de care sigur că râd de se prăpădesc, toți spiridușii, acești copii ai întunericului, dar care lui îi sfășie inima. Ii veni în minte aria »Ride Pagliacci« și se strâmbă într'un râs sforțat. Ridică pachetele și se hotări să le dea sergentului, acela amabil cu râs sănătos. Să simtă și el amaru vieții. I-ar fi plăcut să vadă pe cineva plângând. Ar fi fost ca un balsam pentru el. Ar fi vrut să facă rău, să fie răutăcios, ca să nu fie numai el singur nenorocit în noaptea asta. Se bucura de gândul că crampusul acesta cu ghinion, îi va aduce neplăceri pe capul sergentului ăla amabil. Ii era ciudă pe acest nevinovat păzitor al ordinii publice, așa cum urâsc bolnavii pe oamenii sănătoși.

Când ajunse la încrucișarea de străzi, unde-l lăsase, nu-l mai găsi.

— »Ah! desigur s'a dus la vreo bucătăreasă să se încălzească. Uite cum e lăsat vrainste avutul și viața cetățenilor. Uite cine le păzește. Și ca orice român bun era gata să țină un discurs fulminant și să ceară căderea guvernului. Dar furia îi căzu deodată. Din lungul unei străzi o umbră se mișca venind încet către el. Dacă și ființele mici cât o unghie sau cât un deget. se comportă tot așa ca și noi, o bucurie la fel de satanică ar ilumina trăsurile feței unui păianjen, când și-ar zări prada. Toată ființa lui era numai așteptare. Cine o fi. Mică și mișcându-se alene, ca o jucărie de copil, căruia i se învărtise resortul, silueta cea neagră se apropia fără nici o grabă. În sfârșit ghici mai mult decât recunosc. Era Rozalia. Femeia care din restaurant în restaurant, din cafenea în cafenea, din cârciumă în cârciumă, umbla toată noaptea să-și agonisească cei câțiva lei trebuincioși continuării unei vieți în zdrențe, vânzând flori bețivilor, cari doresc să fie atenți cu damele, sau oamenilor de treabă întârziați la un pahar de vin, pentru a-și căpăta »iertarea« dela consoarta rămasă acasă supărată și neadormită. Mică și îndesată, mișcându-se ca

o rață sătulă, Rozalia fusese pe vremurile când Ghiuri era elev de licau cea mai frumoasă fată din »Rațfertai«, cartierul cu o dubioasă faimă și locul celor mai strașnice scandaluri. Când se întorsese student o găsisse patroana unui local de petreceri, ce fac faima oricărui oraș în înflorire. De pe urma unei certe cu un amant gelos, se alesese cu fața desfigurată de o cicatrice și cu un picior contursionat, care contrazicea canoanele unei perfecte Veneri și atunci i se întâmplase și ei, ceiace se întâmplă și funcționarilor, când încep să se ramolească, fu dată la o parte. Nu știa nimeni ce afaceri mai învărtise, ce încercări desperate făcuse să se mențină la suprafață, înainte de a cădea cu totul la fund. Acum trăia pe undeva prin apropierea mahalalei țigănești, își târâia viața vânzând flori — veșnica apropiere dintre floare și gunoi — și povestind întâmplări din viața ei aventuroasă cui vroia s'o asculte.

Ghiuri, care o cunoscuse și în vremurile ei de glorie, râse sgomotos când fu aproape de el:

— »Ha! ha! Talpa Iadului nu te-ai culcat încă?

— »Hi! hi! râse și ea ca de o glumă bună. Ce să mă culc, că doar azi nu făcui nimic. Cine mai stă astănoapte prin cărciumă. Toți is pe la onomastici, ori visează pe Miculaș — și aici vroi să spuie iar ceva din trecutul ei.

— »Ei iubita lui Belzebub, tu nu-ți pui bocancii în fereastră?

— »Lasă-mă drăguțele, nu-ți mai bate joc de mine. — răspunse scrâșnit ca și când s'ar fi stricat ceva într'o mașinărie și în sufletul acestei zdrențe omenești, amintirile acestei nopți picură din adâncul vremurilor amărăciune ca un venin. Cât de mult țin oamenii la amăgirile de o clipă, pe care le dă vechile obișnuinți sau obiceiuri și ce lipite sunt de sufletul fiecărui om.

— »Hai nu te mai boci și tu. Uite ca să nu mai cârțești contra lui Belzebub, Moș Nicolai m'a întâlnit mai înainte și mi-a dat aceste pachete pentru tine. Ia-le și... le puse în coșul cu flori. Biata femeie rămase ca lovită cu o bătă. Gura i se deschise și voce omenească nu putu eși. Oare cum s'a putut milostivi Dumnezeu și de ea. Oare nu-și bate joc boierul ăsta de ea? Pipăi cu mișcări tremurătoare și nesigure pachetele. Crămpusul își arăta răsul satanic, bomboanele se rostogoliră în coș. Bătrâna simți că i se înmoaie picioarele. Inchise ochii. Capul îi vâjâi. Când redeschise, lacrimi îi curgeau șiroaie pe obrazu-i galben. Ar fi vrut să-i mulțumească, dar boierul era departe. Șontăc, șontăc se luă după el... Domnule, domnule... Dar Ghiuri grăbea pasul, ușurat ca de o povară grea. Gândurile negre și rele de mai înainte i se răspândise ca un fum de țigară. În mintea lui stăruia fața împietrită de bucurie și uimire a bătrânei Rozalia. Ca un îndemn sau ca o mustrare? În sinea lui ascundea ca pe un lucru de mare preț, un mare secret: siguranța că »acum« va putea dormi.

AUGUSTA C. RUBENESCU

Pâinea de piatră

— Legendă originală —

Din baia de piatră răsunau năbușit loviturile barosului pietrarilor. Păreții de piatră de jur-împrejur repercutan însușit loviturile cadențate. Drumul dela băi ocolea un mic lac de pucioasă și șerpuia spre pustiul îndepărtat. Lacul respira aburi innădușitori spre drum și asupra pereților de piatră.

Pe cărarea piezisă mergeau doisprezece drumeți. Ei treceau tăcuți, întorcându-și capul de către lac. Vântul le sburlea părul capetelor descoperite și picioarele desculțe le erau rănite de pietrele de pe drum. Imbrăcămintea lor țesută din păr de capră era prinsă pe la brâu cu cingătoare de piele. Pe umeri purtau trăiști pe pânză: din fiecare traistă își scotea capul de lut câte un ulcior.

Pășeau încet unul după altul, pe cărarea îngustă, privind adeseori spre șesul îndepărtat. În frunte mergea cel mai în vârstă. Câte un fir alb îi împetrița barba și pletele negre, însă ochii îi luceau ca ai unui șoim de munte. Șirul îl încheia un tiner cu fața ca o floare, incununată de plete în culoarea grâului pârghuit.

Unul, carele avea părul roșcat, ieșea adesea din șir, rămânând în urma celorlați. La fiecare popas deschidea pungă de piele și-și număra banii de aramă, cari sunau căzind printre degete în pungă. Privea cu dispreț ținutul sterp și gândul îl ducea departe, pe câmpii verzi și bogate. Deodată cel mai bătrân se opri arătând spre șes:

— Iată la picioarele noastre pustiul pietros al Perlei cu fiii săi nomazi. Aici trebuie să-l așteptăm pe Invățătorul, carele de trei zile a rămas de noi pentru a se ruga în singurătate.

În ochii roșcatului se iviră licăriri cerbicoase:

— Mai bine ar cobori de pe munte, să fie în mijlocul nostru. De ce ne lasă singuri pe aici?

Cel mai bătrân zise cu blândețe:

— În singurătatea sa el vorbește cu Tatăl.

Roșcatul ridica din umeri:

— Da, dar traistele ne sunt goale și nici o smochină sălbatică nu mai avem în ele.

Bătrânul își ridică degetul în semn de dojenire :

— Ziua de mâine nu e grija ta, ci a Tatălui din cer.

Roșcatul nu mai răspunsese nimic și toți priveau spre șes. În depărtare se zăreau mișcând pete mici și negre.

— E o turmă de zimbrii, ori capre sălbatice. — zise unul.

Cel mai tiner se apleca privind cu încordare într'acolo :

— Sunt fiii pustiei din Perea. Nu mai sunt prea departe de noi. Iată, acum se opresc și-și întind corturile de piele.

— Li văd foarte bine — zise cel mai în vârstă. Aceștia sunt moabiții, cu capetele rase, mai sălbatici, chiar decât edoniții cu pletele tunse.

— Sunt mulți — zise cel roșcat. — Dacă ne observă, dau alarma de luptă și ne atacă.

Bătrânul își împreună brațele deasupra pieptului și se întoarse față în față cu el :

— Necedinciosule ! Au nu ști, că îndurarea Tatălui este cu noi ?

Moabiții aruncară iarbă uscată sub catării purtători de poveri, își pripiră caii, apoi se adunară în fața corturilor. În fața celui mai mare cort sta căpetenia lor în vesminte țesute din păr de capră, deasupra frunți cu o podoabă de corn de berbec, ca simbol al tăriei și puterii și'n mână cu un toiag vopsit roșu. În jurul corturilor se învârteau femei îmbrăcate în vestminte de culoarea șofranului și al vinului roșu, cari flăcărau până departe în pustiu.

Două sclave negre ca tăciunele și cu verigi în nări, făcură groapă în nisip și o umplură cu jăratec, luat dintr'un vas de lut fumegetor. Dintr'un coș de rogojină au scos câțiva pumni de alune sălbatice și lăcuste chargoleze și le aruncară deasupra jăratecului.

Unul dintre moabiți ridică burduful de piele și turnă în ulcioare de lut o beutură fermentată din miere sălbatică, apoi aruncă pe o rogojină întinsă la pământ, câteva bucăți de carne de capră uscată la aer. Moabiții se așezară în jurul rogojinei, iar femeile și copiii se ngrămadiră pe lângă foc. Cei mai lacomi scoteau cu degetele din jăratec alunele și lăcustele prăjite. Căpetenia moabiților privi la băcățile de carne uscată, bolborosind supărat :

E prea puțină hrana.

Cel mai bătrân luptător lovi cu pumul în nisip.

— A șasea zi decând nu ne-a eșit în cale un vânat de seamă. Gura mea fără măsele nu mai poate roade aceste ciolane uscate.

Unul dintre ostași îi răspunse dârz :

— Ia turta femeilor.

Bătrânul îi aruncă o privire aspră :

— Ași lua-o, dar nici ele n'au deajuns. Ci grăbește, că moara lor macină dinsintea ta toate alunele prăjite.

Tinerul ostaș scupă cu dispreț :

— Aceia-i hrană bună pentru sugacii dela sân. Eu n'am mâncat de trei zile și aş lovi în cap pe oricine pentru o bucată de mâncare.

Un luptător cu părul sburlit se ridică dela pământ înjurând nădușit :

— Mai bine m'ar îngropa nisipul sburător, decât să ajung încă un asfințit cu stomacul gol. De ne-ar trimiteo vrajă blestemată ceva de îmbucat!

Abia rosti acede cuvinte, tropote ușoare răsună pe pietre și o ceată de capre sălbatice fulgeră pe dinaintea corturilor. Berbecul se opri o clipă și-și aținti privirea batjocoritoare asupra oșteanului înjurător. Dar în clipa următoare dispărură ca o vedenie. Luptătorii se avântară numai decât în urma lor. Incordau arcurile, când deodată copite aspre trosneau pe pietre și un puternic taur sălbatic se'ndreptă spre ei, horticând cumplit. Luptătorii lăsară săgețile să cadă și ridicară topoarele și măciucile de fier să lovească. Inșă vântul ridică în fața lor un nour de nisip, care căzu numai decât la pământ, iar taurul dispăru până atunci în depărtare.

Moabiții încă își frecau înjurând nisipul din ochii înroșiți, când auziră fluturări de aripi și pleoșcăit de labe late prin nisip. Trei găște sălbatice grase stăteau înaintea lor, rătăcite pe aici din lacurile îndepărtate de pe la marginile pustiului. Moabiții se năpustiră cu'n urlet de bucurie asupra lor. Dar mai repede ca dânșii aripi negre sburară din înălțime și trei vulturi regali, apucară în ghiarele lor găștele greoaie.

Turbați de mânie, luptătorii își scuturau pumnii spre înălțime și clocotind de furie pândeau orizontul îndepărtat. Inșă animalele au pierit fără urmă și nicăiri nu se ivea nici cel mai mic semn de viață. Totuș cașicând de pe zidul munților îndepărtați s'ar îndrepta spre pustiul. Moabiții pândeau cu mușchii încordați.

— Drumeți, — zise unul. — Sunt zece și încă doi.

— Luați — le banii și hrana — zise căpitanul.

— Moabitul sburlit alergă spre cei doisprezece și se opri în fața lor :

— Ceeace aveți este al nostru.

Cel cu capul roșcat eși din rândul celor doisprezece și batjocoritor își întoarse traista goală către moabit.

— Ia partea mea.

- Moabitul întinse mâna furios.
- Deschide cingătoarea cu bani!

Cel roșcat se retrasă un pas și cu traista goală lovi asupra mânei întinse. Moabitul râcni, apucă un bulgăr de piatră și o ridică să isbească. Ceialalți încă apucară pietrele mai mari din cale și cu toată puterea le aruncară asupra celor doisprezece. Cel cu părul roșcat se ghemui la pământ, iar ceialalți stăteau nemișoși. Pietrele mari cât un cap de om sburau cu îndârjire spre drumați.

În clipa aceasta o ființă înaltă și albă apăru înaintea celor doisprezece și moabiții nu știau: răsărit din pământ, sau s'a coborât de sus din înălțime? Își ridică mâinile și vestmântul alb îi strălucea ca fulgerul, iar pietrele cădeau toate într'o grăadă la picioarele lui.

Moabiții stătură încrămeniți. Cel cu vestmântul alb se aplecă, își așeză mâinile peste pietrii, apoi ridică una, o rupie în două și zise cu blândțe:

Atât de bogăți sunteți voi, că vă aruncați pâinea în drum? Ori așa primiți voi oaspeții, că-i aruncați cu pâine? Eu însă vă dau îndărăt aceia cu ce m'ați primit. Aduna-ți-le și vi-le duceți în pace,

Cu mâna-i albă întinse moabitului pâinea cu miezul alb și coaja rumenă și arătă spre pământ la picioarele Lui, unde zăceau celelalte pâini. Moabiții infomețați sorbeau cu lăcomie mirosul pâinei proaspete; totuș nu se clintiră din loc. Tremurând priveau minunata față albă și'n ochii cari luceau ca cele mai strălucitoare stele ale nopților întunecate din pustiu.

În liniștea adâncă deodată se suzeau tropot de pași mărunți. Doi copii moabiți se apropiară de pâini și unul zise încet:

— Mi-e foame!

Cel cu vestmântul alb așeză cu blândțe mâna pe capul copilului:
— Ia pâinea copile și mănâncă.

Căpetenia moabiților înaintă un pas, luă de pe frunte podoaba de corn de berbec, simbolul puterii și al tăriei și împreună cu toiagul vopsit le așeză la picioarele celui cu vestmântul alb:

— Mare ești Tu Doamne și noi suntem slugile Tale.

Cel cu vestmântul alb atinse fruntea moabitului.

— Slujindu-mă pe mine, slujiți pe Tatăl, carele m'a trimis la voi, să'fiți și voi fiii Lui.

Moabitul își plecă capul zi când:

— Vino la neamul meu.

Și porni mulțimea în urma Celui cu vestmântul alb, purtând fiecare pâinea sa pe braț. Și dupăce și-au aștămpărat foamea trupului, priveau tăcuți la cel care stătea acum înaintea cortului căpeteniei lor.

În noaptea adâncă se răspândeau domol cuvintele mângâierii, bună-tății și iubirei. Și-L ascultau evlavios pustiul, stelele și inimile primitive ale păgânilor.

Dr. ȘT. ZISSULESCU

Cum ne privesc Germanii celui de al III-lea Reich

- IMPRESII -

Imagini false și falsificate

În mintea majorității Românilor imaginea Germaniei de azi e falsă. Germanul e privit ca un dușman ce stă la pândă, spre a ne răpi avuțul comun: Țara. Aproape n'am întâlnit prieten sau cunoscut — după întoarcerea mea dela studii — la care să nu găsec această idee a unei Germanii — dușman, în special față de noi. Care să fie oare cauza acestei concepții false?!

Doi sunt, după mine, factorii ce au deformat imaginea Românului despre Germania: războiul mondial și presa post-belică din România, până la înscăunarea actualului regim de onestitate și dreptate al M. S. Regelui Carol II. Este adevărat că acum 20 ani germanul ne-a fost dușman de moarte, dar de atunci și până azi s'au schimbat multe în Germania. Datorită unui proces psihic, după care noi păstrăm mai mult timp și mai viu în conștiință faptele ce au tins sau tind la distrugerea existenței noastre, românului încă nu i-a putut dispărea din minte imaginea neamțului din războiul mondial care ne urmărea distrugerea. Românul ignoră însă că neamțul ne-a fost un dușman atras de împrejurări pe care el nu le-a vrut cu tot dinadinsul și că înainte de declararea războiului am fost amici. Dar pentru că omul uită foarte ușor impresiile și faptele ce tind la promovarea lui, această ignorare își găsește justificarea sa psihologică.

Celălalt factor, presa, de foarte multe ori interesată, în loc să purifice conceptele noastre false, prezentându-le, în lumina adevărului, dimpotrivă ni le falsifica și mai mult, neamțul fiind totdeauna înfățișat ca un redutabil vrăjmaș al nostru.

Era deci fatal ca românul, sub influență acestor doi factori, să nu aibă o idee clară despre neamț, care nu are aceleași gânduri despre român, cum are românul despre el.

Convingeri vechi și păreri nouă

Și într'adevăr ca să-mi fac o idee justă despre părerea neamțului față de român, am stat de vorbă nu numai cu cei ce sunt rafinați în dedesubtul culiselor politicii internaționale, ci și cu țaranul și lucrătorul de fabrică, adevăratele elemente de bază ale Statului german. Trebuie să mărturisesc dela început că și eu m'am dus în Germania cu aceeași idee

falsă. Mare și desmeticoare mi-a fost însă surpriza când am observat la acești oameni gânduri absolut exacte despre Români, fără a fi însoțite de cea mai slabă umbră de dușmănie. Ei își aduc aminte cu multă plăcere de frumsețea țării noastre și de felul simplu, natural, ospitalier și nefalsificat al românului. Incântat de frumsețea peisagiului, uimit de darurile pământului, plăcut surprins de spiritul docil al celor rămași la vatră în timpul războiului, neamțul n'a putut cuprinde sub complezența râsului scrâșnirea dinților, iar când întâmplător a observat-o, el a considerat-o momentană și de slabă intensitate. Neamțul n'a avut deci ocazia să constate — după părerea lui — atitudini dușmănoase din partea populației civile, iar când s'a întors acasă a luat numai impresii frumoase despre noi. Nesurprinzând dușmănie, neamțul nu ne-a catalogat în seria celor demni de vrăjmașie și ură ci în rândul celor demni de admirat.

Admirație pentru compensație...

E poate paradoxală această afirmație, dar e exactă. Neamțul are față de România și Români o admirație dintre cele mai sincere. El admiră pozițiile încântătoare ale țării noastre, resursele noastre naturale, considerându-ne cea mai bogată țară din Europa, el admiră simplitatea noastră, patriarhalismul vieții noastre. Și, ceea ce e într'adevăr surprinzător și de necrezut, neamțul cult admiră chiar și organizațiile noastre cum sunt de pildă »munca de folos obștesc« și »străjeria«. Fiind adesea invitat la excursii de »Societatea docenților« din Berlin, mare ne-a fost mulțumirea sufletească când de pildă la lagărele de muncă obștească România era totdeauna citată ca exemplu între țările ce-au organizat această muncă metodic. Adesea explicația era chiar cu lux de amănunte. Mulți dintre studenții români din Berlin au învățat organizațiile noastre muncitorești dela conducătorii *Arbeitsdienst*-urilor germane. Porniți să vizităm serviciul de muncă german, noi Românii împreună cu toți ceilalți reprezentanți invitați ai celorlalte popoare de pe glob primeam la început o lecție introductivă de organizarea lui în România și în celelalte 3—4 țări din lume unde a mai fost introdus.

La Hitlerjugend, organizare similară străjeriei, aveam să auzim cam acelaș lucru. Iată deci fapte care ne dau indicii prețioase asupra poziției noastre sociale și culturale în ochii neamțului.

Presa lor și presa „noastră“

Ceea ce a contribuit însă la formarea unei juste imagini asupra țării și poporului nostru a fost totdeauna presa lor extrem de cuminte și obiectivă față de noi. Niciodată n'ai să găsești aprecieri injurioase sau pătimășe ce ar tinde la înjosirea românului în ochii neamțului, nici chiar când presa noastră dinainte de noul regim lua atitudini ostile față de ei.

Colocvii și petreceri

Neamțul e foarte darnic de a asculta fapte din România. Aproape în fiecare săptămână primeam invitații prin »Societatea docenților« la

profesori universitari, medici, ingineri, avocați, etc. unde discuțiile se învâртеau asupra României și poporului român, asupra moravurilor noastre, asupra vieții săteanului și orașanului român, etc.

Profesorii dela Universitate leagă prietenii durabile în majoritatea cazurilor cu Români, mai puțin cu Unguri, Bulgari și chiar Italieni, prietenii lor de axă. Firea deschisă și sinceră a Românului, comunicativitatea lui, inteligența lui suplă și gata de a prinde orice, maniera lui naturală, plac neamțului. Într'un cerc de petrecere unde se găsesc numai străini, neamțul îl preferă pe român. Probabil că firea lui tăcută, rece, închisă și monotonă își caută o întregire iar această întregire nu și-o poate găsi mai bine decât cu firea opusă lui, firea deschisă, caldă și senină a românului. E un proces psihologic de compensare foarte frecvent și foarte natural.

De multe ori am avut impresia că neamțul ne caută prietenia, stăruie chiar a fi prieten cu românul și nu renunță la speranța unei viitoare amiciții nici chiar atunci când i-o refuzăm net. Așa e neamțul: stăruitor; el crede că și în domeniul gingaș al tainelor sufletești se pătrunde tot ca și în cel al brutalei lumi materiale, cu stăruința. Neamțul nu disperă, ci are convingerea că prin răbdare și stăruință va învinge și aci, până la sfârșit.

Cercetări minuțioase și expuneri prolixе...

Neamțul nu se mulțumește numai cu faptele auzite despre România. Cercetător și dornic de »nou« cum e, el vrea să verifice cele auzite și în acest scop ne vizitează țara, mai ales vara când are răgaz. Și în altruismul lui intelectual — căci material nu are — neamțul nu ține numai pentru sine impresiile culese din România, ci le comunică. El le comunică în două moduri: prin scris și prin discurs. Și, lucru paradoxal, deși proverbial de sgârcit la vorbă în viața privată, să te ferească Dumnezeu de prolixitatea nemțească la discursuri și în cărți. Ca și mai sus aceeași tendință de compensație! Am ascultat câteva discursuri nemțești la Berlin, despre România. Nimic nu puteai desprinde în ele decât numai adevărul obiectiv, expus nu dogmatic, ci critic. Orice părere a înaintașilor cercetători asupra României era supusă unei severe și minuțioase critici, iar unde conferențiarului i se părea ceva neîntemeiat respingea cu ironie. Așa-i neamțul, are cultul adevărului.

Să-l credem

Ce concluzie putem trage din cele expuse așa de sumar mai sus? Una simplă și adevărată: neamțul din Germania, spre deosebire de neamțul din România, privindu-ne prin perspectiva depărtării, lipsit de orice subiectivism ce i-ar putea întuneca cugetarea, ne judecă drept. El nu vede în noi un dușman, ci un prieten, dacă nu actual cel puțin virtual. Să-l credem!

PICTORUL VINCENT VAN GOGH

Se naște în Olanda în 1853. Asupra copilăriei sale sălbatice și meditative — asupra adolescenței neliniștite și mistice, asupra tinereții sale cu decepția amoroasă venită foarte iute și crudă s'au găsit, pentru unele de loc, iar pentru altele mai puține sau mai multe documente cari să ne lămurească viața acestui mare pictor impresionist.

Se știe că numai pela 17 ani — în 1880 — Van Gogh se deșteaptă la o viață artistică. Până atunci el a fost funcționar pe lângă vânzătorii de tablouri din Haga-Paris-Londra. Il știm și profesor de franceză, prin Anglia; agent de librărie, în Dordrecht; student în teologie, în Amsterdam; misionar evanghelic printre minierii din Borinage — cari azi când vorbesc de el îi spun »Pastorul Vincent«.

Il obseda o trebuință de dăruire totală, care mai apoi o cheltui în pictura sa sub cerul inflăcărat din Provence. La 17 ani, în casa minerului Decrucy, începe a desena; aici el face primele schițe după natură.

Intre 1880—1886 pictorul are o perioadă olandeză când Van Gogh pictează într'o gamă brună dar clară de emoție sufletească. În 1886 vine la Paris, unde cunoaște pe Gauguin, cu care lucrează. Studiază pe Delacroix și vede pe impresionisti și pictura japoneză. Vrea să plece în Japonia. În drum spre Marsilia, a fost atât de impresionat de lumina orașului Arles din Provence, încât rămâne aici, din Februarie 1888 până în Mai 1889, lucrând câteva sute de tablouri. Il întreține un admirabil frate Théo, care conducea la Paris localul Goupil — și care mai apoi a fost și el înmormântat în micul cimitir din Anvers-Sur-Oise lângă autorul »Berceusei« (Van Gogh).

În Arles el lucrează la admirabilele compoziții în cari Luis Piérard găsește din puritatea lui *Hokusai* — numeroase portrete printre cari și portretul Dr. Rez, care l-a îngrijit pe Vincent la prima criză de nebunie care o are în Arles. Atunci cu o lamă de ras și-a tăiat o ureche, ca s'o trimeată ca dar unei femei dintr'o boată, pe care freneticul olandez o frecventa.

Intră apoi într'o casă de sănătate din Sain-Remy/Provence, unde lucrează cele mai bune opere ale sale. Cine nu se apleacă și acum cu emoție asupra registrului azilului de nebuni din Sain-Remy, unde medicii au însemnat observațiile lor asupra nebuniei lui Vincent, nebunie intermitentă, întreruptă de intervale de luciditate — de o luciditate teribilă. Van Gogh spunea că tabloul se face singur. În aceste perioade de luciditate el lucrează acel număr însemnat și valoros de tablouri. Tot din acest răstimp au rămas uimitoarele lui scrisori, unele scrise către Emil Bernard iar altele și cele mai multe către fratele său Théo.

Din ele se desprinde toată preocuparea lui de artă — de fiecare operă, ce o lucra atunci.

Lucrează într'o manieră divizionistă — nu amesteca culorile, punând culoarea cu o pensulă lungă care dă un efect de relief. În autoportretul într'o atitudine severă, cu barba roșie, pune o gamă de culori false ca să-și scoată în evidență spiritul de nebun. Lucrează, mai puțin însă, și într'o manieră poantilistă cum este tabloul intitulat »Bărci din Rhon« (1888). În toate el ridică lumina zilei la focul inflăcărât într'o armonie fermecătoare. Nu-și găsește niciodată odihna, este o furtună care se exteriorizează în parte în lucrările sale. Dacă am lua să judecăm tablourile lui Van Gogh, ar trebui să recurgem la minunatele scrisori adresate lui Théo. Fiecărei lucrări îi găsim scopul — preocuparea explicată într'una din ele. A fost un lirist în creațiunea sa.

În 27 Iulie 1890 se impușcă, murind însă după două zile, în 29 Iulie. Cele două zile până la moarte, le petrece cu pipa în gură în discuții despre artă cu doctorii ce-l îngrijeau.

Lumița Tăpălagă Vincenz

OLIMPIA IOSIF:In gol de tăcere ...

Minune!... Materia s'a fărâmițat, s'a combinat, s'a recombinaț și din sânul ei, într'o anumită clipă a vremii, a apărut viața. Poate, în acel moment, Dumnezeuia, care prezidase și orândise din veșnicie toate, a avut o ezitare. Prea erau întunecate și încălcite drumurile destinului vieții! Prea erau amenințatori nourii de suferință, cari așteptau să se abată asupra ei! Dar viața, odată scăpată din lanțurile neființei, s'a avântat cu impetuoșitate spre destinul neștiut ce se zbătea în străfundurile genunii de unde ieșise. Nu mai putea da îndărăt. Esența ei era eterna frământare, oarbă și fără scop în aparență, în realitate sub semnul unei misterioase și grele solii.

De mii și mii de veacuri, mințea omeneasca s'a străduiț să descopere enigmatica solie cu care a fost dăruiț viața; și poate alte mii de veacuri se vor scurge, fără a se putea aduce măcar o slabă licărire într'un domeniu sortit nepătrunsului... și tocmai prin aceasta mai captivant, mai seducător. S'a descurajaț mințea omeneasca, în fața străduințelor de atâtea ori zadarnice?. Va fi doboriț ea de către obstacolele ce-i ațin calea?. Intrebări fără sens, în fața constatării, că destinul omului a venit mărăș și tragic în acelaș timp, tocmai prin nepotolita sete de mister, sub semnul căreia stă în deosebi viața omeneasca. Căci pe muchie de gând este sortită ea să urce spre zările idealului. Cu gol de tăcere... să se înconjoare, atunci când lutul a încetat s'o momeasca spre spre mlaștinile-i de nectar și fiere.

Viața aceasta, născuț (nu dintr'un capriciu al naturei, ci dintr'o înțeleaptă dar ascunsă cărmuire, porniț odată pe drumurile destinului ei, a trebuit să se întruchipeze în nenumărate forme, pentru a putea face față principiilor contrare, ce-i zăgăzuiau drumul. — Dela neînsemnata bucată de protoplasm, defirențiată structural sau funcțional, și până la minunata întruchipare a finalității în corpul omenesc, câtă distanță!... Și totuși, lanțul miilor de forme ce desparte acești poli ai vieții, trebuie să aibă ca generatoare o inexorabilă necesitate. Trebuie să existe o rațiune ascunsă, care conduce desfășurarea vieții spre țeluri atât de diferite,

atât de miraculoase. Minte atent cercetătoare refuză să admită imanența unui mecanism orb în atâtea frumoase aspirații, sublime jertfe, întunecate și amare suferinți, cari și-au pus semnul pe toate cărările vieții. Nicăeri însă ele n'au atins culmile ametoare din viața omenească. Nicăeri nu s'au împlinit într'un nimb mai mareț, spre a împodobi altă frunte aceea a omului!

Este amar destinul vieții pe întregu-i parcurs, însă pe linia omenescului această amărăciune, care atinge apogeul, este îndulcită de suferințele nădejzii într'un viitor așezat pe-o axă ascendentă. — Toate ostenele, toate jertfele, toate suferințele cari se frământă în noi, ne fărâmițează energia, ne istovesc elanul, ne sunt pierdute pentru viitor. Mijloace de potențare a spiritualității, ele constituiesc treptele de ascensiune ale vieții, pe culmele idealului. —

În minunata împărăție a spiritualității omul este sortit să domnească; dar, în acelaș timp, el este prins cu rădăcini adânci de biologie. Tot tragicul și sublimul omenescului de aici vine. Nu există alt destin mai mareț pe întregul vad al vieții decât acesta: Să te ridici cu ajutorul materiei peste ea, s'o înfrângi, dominând-o, tocmai cu mijloacele puse la dispoziție de către ea, iată ceea ce nu pot înțelege filosofii, pentru cari deslegarea nu vine decât dela biologie. În adevăr, cum să ne explicăm faptul că materia conține în sine germenii propriei sale soluții!? Numai dacă ne întoarcem la Hegel și-i îmbrățișem filosofia. Dar care dintre ciracii întru filosofie ai veacului 20 mai poate face acesta! Steaua raționafismului absolut, a psilogismului universal, a apus de mult. Alte făgașuri sunt acum frecventate. Alte zări se luminează înspre eternul mister al vieții. Să mergem înainte spre ele? — Vom scăpa oare de întunericul în care ne zbatem? Iluzie!... Zadarnice au fost și vor fi toate încercările de-a releva, cât de cât, misterul ce-și înalță cu neindurare zidurile în jurul nostru...

Înlănțuită în materie, potențată de factori materiali, detașată totuși de ea, spiritualitatea ne apare ca un fruct ce nu mai îngăduie nicio măsură de comparație între el și tulpina din care a ieșit. Trebuie să fie aici nodul gordian al destinului vieții. Omenirea, ieșită din materie — prin potențele pe cari le conține aceasta — a îmbrățișat greaună misiune a vieții. De acuma destinul vieții se confundă cu destinul omenirii. De aceea toate înfăptuirile vieții, pe întunecata line a timpului trecut, în afară de linia omenescului, nu mai prezintă decât o importanță de natură istorică. Antologic numai creațiile depe această linie interesează.

Este [cari] oare omul la înălțimea unei atari chemări? — Din potențele pe cari le-a îngămădit viața în el înflori-va cândva, cel puțin florile

perfectiunii relative?. — Din gândurile înaripate, cari se zbat în capetele diferiților creatori, din avânturile nepotolite ce frământă piepturile atâtor eroi, va prinde contur o altă lume, mai frumoasă, mai bună, mai înaltă?. Probleme grele de întunericul propriului lor mister!

Nu-i este dat omului fascicolul luminos al prevedilor pe linia timpului — cel puțin, nu în mod obișnuit. Dacă, însă, depe panta aspirațiilor nelămurite, da dorințelor cari prind corp din propria lor căldură, ne îndreptăm pe cărarea ghețoasă a rațiunii și din noianul de fapte ce ne încoanjoară căutăm să scoatem anumite concluzii, trebuie să devenim optimiști. Viața, dela începuturile-i pierdute în întunericul timpilor trecuți, și până astăzi, a urmat un drum în necontenită ascensiune. — Și, dacă uneori, această ascensiune se pierde în văgăunile diferitelor intruchipări de joasă tensiune ale vieții, ea nu mai poate fi pusă la indoială pe linia ei de înaltă tensiune ideală, adică pe linia omenescului. Chiar pe această linie însă înălțarea, care este un fapt de necontestat, n'ar fi posibilă fără sacrificiul suprem al propriei nimiciri. Prin distrugerea înfăptuirilor sale, viața câștigă noi avânturi, renăscând mai frumoasă, mai bogată, ca pasărea Phonix, din propria-i cenușe. —

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Cronica rimată

Toamna-și plimbă nostalgia pe alei îndoliate,
 Dealurile tușesc cu sânge, că-s mereu mai dezbrăcate!...
 Vântu-și șueră povestea, împletită cu suspin,
 Un flăcău, cu doru'n gene, își îngroapă doru'n... vin!
 Scriitorii dau asaltul, cu volume, în vitrine,
 Oamenii politici cată, înapoi, spre zări senine!...
 Ceru-și poartă toga'n stele și de când în când prin lună,
 Un îndrăgostit șoptește, unei umbre: »noapte bună!«
 Peste tot e poezie!... Florile oftează'n glastră
 Trubaduri de modă veche, scâncesc versuri la fereastră!...
 Intr'un strat, îngândurată, fruntea-și pleacă-o tuberoză,
 Pe un pat, o față tristă, moare de... tuberculoză!
 Numai Antigona, fata cu servanță... ordonanță,
 Rămânând de lumea asta nițeluș mai la distanță,
 Fu furată de iluzii, îmbrăcate'n violet
 Și-a schimbat... o »casă mare«, pe o hrubă-cabaret!
 A vrut fata să ne-arate, că-i o față democrată
 Și, că, ori pe unde-ar trece, fata rămâne tot fată!
 Că și Cehoslovacia!... surâzând ca o regină,
 S'a lăsat, precum se știe, spunând c'a rămas... virgină!
 Sau ca Ioșca, bunăoară!... după ce-a fost ce știm toți,
 E capabil să se jure, că n'ar ști ce-s ăia... zlofi!!!...?!
 Toamna-și plimbă nostalgia, peste straturi și boschete,
 Care până eri cochete,
 Se vor preschimba în racle, în care vor sta la anu:
 M. Stănescu, Gheorghe Popa, Ion Russu Șirianu,
 Omoriți, din nou, de Moga, care de »sfinți« protejat
 Speră ca să mai lucreze, cum pe ăștia i-a »lucrat«!
 Toamna-și plimbă nostalgia!... peste tot e poezie!...
 Astăzi poezia-i viciu!... Ziariști, când n'au ce scrie,

«Fapt divers», pe trei coloane îl întind, ca pe-o peltea,
 De îți pare că gazeta e un »Monitor«, sadea!
 Prefecturile prin lege, fiind mai desființate,
 Titularii țin cadența'n »circulări versificate!«
 Taica Vlad, la primărie,
 Se ține de cătănie;
 Iar părintele Ciuhandu, desgropând din foi uitate
 Un trecut ce spune multe, intră în »activitate«!

— — — — —
 Toamna-și plimbă nostalgia, pe alei îndoliate...
 Și tristețea se așterne, peste tot și peste toate...
 Pan din cărțile cu basme, speriat de vânt și ploii
 Și-a'ntors fața dela noi
 Și-a lăsat în locu-i pe-altul, care, de-o fi iarnă, vară
 Multora le face viața, pentru-o clipă, mai amară!

PAN

Stagiunea teatrală

Comitetul de patronaj
al teatrului permanent al Aradului
și-a început activitatea.

Până acum au fost reprezentate sub auspiciile lui, două piese originale
Meșterul Manole — **de Oct. Goga**
Vlaicu Vodă — **de Al. Davilla**

și o localizare:

Se caută un tată — **de Fr. Arnauld și E. Bach.**

Stagiunea a fost deschisă cu »*Meșterul Manole*« în interpretarea
Teatrului Național din Cluj, — ca un pios omagiu postum adus mare-
lui cântăreț al Ardealului.

Câteva cuvinte despre opera în sine. Tot ce a scris Octavian Goga,
bine sau mai puțin bine, a intrat odată cu biografia poetului și cu epoca
pe care a ilustrat-o, în patrimoniul culturii românești.

Goga a fost un liric prin excelență. Un liric romantic. Cântăreț al
neamului său. Interpret al durerilor lui. Profet al vremurilor răzună-
toare. Polemist viguros și vizionar. Dăltuitor iscusit al frazei. Artist al
verbului sugestiv și colorat. — Dar n-a fost dramaturg. Ne-a dovedit-o prin
»Domnul Notar«. Ne-a confirmat-o cu »*Meșterul Manole*«. Opéra drama-
tică se cere trăită sub ochii noștri. »*Meșterul Manole*« este o minună-
tă înlănțuire de monoloage prin care autorul pune și rezolvă probleme su-
fletești fără participarea personagiilor piesei. Acestea nu activează pen-
tru a deslănțui un conflict ci sunt simple marionete ale conflictului di-
naintea schițat de autor și împinse la acțiune prin desfășurarea naturală
dar foarte lentă a acțiunii. Cu o singură excepție: finalul actului al doi-
lea, dinamic în acțiune, neverosimil în logică, nesusținut ca dialog. Ală-
turi de aceste câteva scene, actul întâi ne înfățișează o lungă expunere
a situației care nu trăiește decât prin două evocări — în monolog —
de o excepțională factură literară, iar cu actul al treilea intrăm într'o
neguroasă atmosferă ibseniană în care simbolul nu este destul de eteri-
zat pentru a justifica omenescul renunțării pripite.

Octavian Goga a vrut să evadeze cu »*Meșterul Manole*« în domeniul
artei pure... Dar a rămas nerealizat. Pe scriitor, pe poet, îl întâlnești la
fiecare pas. Pe dramaturg — nu. Spre deosebire de Dl. Victor Eftimiu care
în al său »*Meșterul Manole*« se dovedește un abil meșteșugar dramatic —
fără a fi poet. Comparația se soldează în favoarea lui Goga: opera sa farmecă

și emoționează prin lectură. Intocmai ca și »Apus de soare« a lui Delavrancea. Mai încercase Goga cândva să se abată dela izvorul fertil al inspirației naționale. Rezultatul a fost același; »Din umbra zidurilor« se caracterizează prin ceva împrumutat, cu totul lipsit de aderența sufletească a cântărețului »pătimirii noastre«. Dacă lectura piesei în singurătatea cabinetului de lucru dă aripi fantaziei și farmecă prin sonoritatea frazei, spectacolul îi evidențiază slăbiciunile dramatice. Deaceea reprezentarea onorabilă a operei pe scenă stă în mâna interpretării.

Ansamblul Teatrului Național din Cluj a făcut tot ce i-a stat în putință pentru a nu micșora cu nimic calitățile dramatice ale piesei lui Goga. Interpretarea superioară care să asigure ficțiunii dramatice mascarea lipsurilor ei, ar depăși posibilitățile individuale și colective ale teatrului clujan. Ii revine în întregime meritul omagierii în cadrul căreia ne-a făcut surpriza unei montări neobișnuite pentru sărăcia de totdeauna a modestei noastre scene.

*

Cu reprezentarea dramei istorice a lui Al. Davilla de către ansamblul *Teatrului Național din București*, conducătorii Comitetului de patronaj al teatrului arădan au făcut dovada unei admirabile intuiții în alegerea piesei — atât de potrivite *aci* și *acum*, — dar au făcut și dovada contrară unui bun impresariat.

»Vlaicu Vodă«, deși scrisă cu patru decenii în urmă, își păstrează și prospătimea și vigoarea.

Al. Davilla a fost un om de teatru, director al Naționalului din București și directorul primei înghetării de teatru particular permanent. Știa prin urmare să conducă o acțiune și să-i dozeze conflictul pentru a scoate maximul de efecte scenice. In consecință dramatismul nu-i lipsește acestei piese. Și nici calități literare. Dela obositoarele tirade romantico-retorice ale lui Alecsandri și până la replicile prompte, concentrate după maniera teatrului clasic francez, răscolitoare de străvechi sensibilități și parfumate cu arhaisme pline de savoare, ale lui Davilla, teatrul istoric românesc a urcat serios scara spre perfecțiune. Aceste constatări nu vor să acopere defectele piesei. Dar iarăși nu pot ascunde în umbra tăcerii proeminentele figuri dramatice create de autor în Doamna Clara, Vlaicu Vodă, Miched, Dragomir și mai cu seamă acea unică apariție în toată literatura noastră dramatică a lui Românul Grue.

Așa dar conflict dramatic există în »Vlaicu Vodă«. Și eroi. Și multe calități literare care te captează și versuri frumoase care te fură... Piesa este cunoscută, se găsește ca material didactic în manuale de curs secundar. Cunoașterea ei este obligatorie pentru candidații la bacalaureat... Interpretarea a fost bună — în general. Câteodată foarte bună. Montarea fastuoasă. Decorurile naționalului din București, costumele epocii... ..Cu toate acestea sala n'a fost populată decât pe jumătate.

Să fie oare amintirea interpretării incomparabile a lui Ar. Demetriad care, străjuind în sufletul publicului, a zăgăzuit accesul la cassă?

Bine, dar tineretul? Și 'n deosebi tineretul școlar de ambele sexe? Dar intelectualii satelor cari fac să se pună scaune suplimentare la reprezentațiile lui Tănase? Dar militarii, dar muncitorii?!...

Iatăce reproșăm noi celor din Comitetul executiv al Asociației de patronaj. Nu se poate să se aducă o astfel de piesă fără să i se asigure 2—3 reprezentații cu săli pline.

Se creiază, sub tutela autorităților, organizații speciale pentru a difuza teatrul acolo unde i se simte nevoia. »Muncă și voie bună« de-o pildă. — Dar noi *avem* o astfel de organizație, aducem trupe — bune sau mai puțin bune — cu însemnate sacrificii. E păcat însă ca din această străduință și cu toate sacrificiile materiale dela care oameni de lume și autorități nu s'au dat îndărăt — să nu profite tocmai acei cari au mai multă nevoie de cultură prin voia bună ce și-o oferă spectacolul teatral.

La »Vlaicu Vodă« se puteau aduce toate școlile într'o reprezentație de matineu. Și s-ar fi umplut din nou teatrul cu militari și muncitori într'o alta reprezentație care ar fi început la ora 6—6½ seara. Aceasta a fost și părerea unui distins ofițer superior Comandant de unitate și a unui director de mare întreprindere industrială. — Credem că n'ar fi nici greu, nici inutil — mai ales pentru scopul urmărit — cu acest fel de reprezentații — să se țină seama de aceste păreri.

În definitiv, inițiativa particulară locală, intrată într'al treilea an de realizări, n'are de ce să cedeze locul altor inițiative tutelare, centrale dar întâmplătoare — oricât de meritorii ar fi producțiile acestora în fața publicului nostru. E și o chestie de mândrie locală. Și nu se cere în plus decât oboseala organizării unei propagande eficace.

*

Teatrul Național din Cluj: »Se caută un tată« comedie în trei acte de **Fr. Arnauld** și **E. Bach**.

O comedie ușoară, gen boulevardier, cu o intrigă din ce în ce mai complicată până în ultima scenă a actului final când toate încurcăturile se desleagă în două minute, ca năruirea unui castel din cărți de joc.

Scenele comice se succed cu repeziune de film și ntr'o crescândă gradație ilariantă care duce până la adevărate exploziuni de râs.

O piesă fără pretenții, dar recreativă: fără nici o morală, dar odihnitoare.

Interpreții au căutat să scoată tot ce-au putut din această piesă în care comicul de situație și caricatura domină dela prima până la ultima scenă. Repet și aci aprecierea făcută despre interpretarea »Meșterului Manole«: onorabilă. Menționez cu plăcere pe Dl Potoroacă pentru exteriorizarea neburlescă a unui tip veridic de găgăuț cumsecade.

Al. Constantinescu

CĂRȚI

Gh. Moțiu: *Stropi din cascada vieții...* Tip. »Concordia«.

Distinsul, harnicul și foarte modestul vechiu colaborator al »Hotarul«-lui, preotul și scriitorul Gh. Moțiu și-a adunat într'un volum de aproape 100 pp. cea mai mare parte din cugetările publicate în revista noastră — și altele inedite — sub sugestivul titlu: *Stropi din cascada vieții...*

Despre acești timid intitulăți stropi de cascadă cari foarte adesea sunt stropi de rouă înviorătoare pe florile tăinuitei sensibilități a tânărului om al bisericei și cari câteodată se transformă în adevărate perle de cugetare, — noi ne ferim a face aprecieri din teama de a nu apărea prea bombastici. Totuși nu, ne putem stăvili mărturisirea unei adânci admirații pentru omul care la o vârstă când alții de-abia sunt treziți de experiența vieții, izbuteste să încrusteze în 100 pagini de tipar sentințele și normele unei maturități care a trecut de mult pragul adevăratei înțelepciuni. Căci, dacă în cuprinsul volumului autorul se joacă cu paradoxele, — apariția însăși a acestei cărți constituie cel mai surprinzător paradox. Gh. Moțiu nu are încă 30 ani, dar cugetă:

„De voință și de conștiință te poți despărți numai prin patimi“ sau

„Ciudat: viața o poți trăi, dar nu o poți pricepe“ sau

„In lumea aceasta moartea trăiește în noi; în cealaltă lume, noi trăim în moarte“...

Gh. Moțiu nu este filosof, — dar gândește:

„Pesimiștii sunt bolnavi de simțire. Ei simt mai mult decât pot suporta: simt și neexistența“ sau

Urcând tot mai sus, ți se deschid orizonturi tot mai largi și se topesc tot mai multe conture — până nu le mai vezi decât pe ale tale“...

Gh. Moțiu e departe de a întruchipa pe erou — dar scrie:

„Eroismul este semnul prin care Providența încredințează istoriei: un neam, o generație ori un singur om, pentru multă vreme“ sau

„Timpul trece prin fața noastră și se oprește în istorie. Deaceia noi trebuie să-l încercăm cu fapte mari“...

Și tot astfel despre artă, despre viață, despre iubire, ideal, moarte...

Printre toate străbate însă firul cugetării și misticei religioase. Este firul călăuzitor al acestui tânăr și înțelept om al altarului pe care Dumnezeu l-a înzestrat cu darul cunoașterii vieții înainte de a o fi trăit...

Recomandăm cu toată căldura, tuturor, și'n deosebi celor tineri, bogata comoară de înțelepciune și de norme călăuzitoare spre perfecțiunea vieții pe care ni le oferă Gh. Moțiu în minunata sa alcătuire — una dintre prea puținele de acest gen în toată literatura noastră.

al. const.

Septimiu Popa: „Caravanele Ardealului“ — pagini luminoase din trecutul Ardealului românesc. — Cluj 1938.

Părintele Septimiu Popa își continuă în noul volum firul povestirilor din cartea sa »Temnițele Clujului«, cu singura deosebire că, în noua operă, scriitorul atât de gustat de mulțimea cititorilor, evocă glorioase figuri din trecutul Ardealului, împrumutând cărții un colorit de istorie documentară.

Cartea părintelui Septimiu Popa este bine venită, mai ales în vremurile de azi, când documentarea unui fapt istoric este chemată să-și spună cel mai autorizat cuvânt în noua tendință de răvășire a lumii, prin falsă trâmbițata conferință de armonie între popoare, dela München.

În »Caravanele Ardealului«, părintele Septimiu Popa ne vorbește de mari români și de tot atât de mari fapte românești. Deschizându-și cartea cu un scurt studiu asupra lui Ioan Inochentie Micu Klein, întemeietorul din urmă cu 200 de ani al Blajului cărturăresc de azi, autorul trece în revistă, pe rând, faptele unora ca: episcopul Petru Pavel Aron, un mare prieten al tinerimii; episcopul Grigore Maior, pe care-l socoate »cel dintâi profesor ardelean«; episcopul Ioan Bob, ctitor de biserici la Târgul Mureș și la Șebișul Săsesc; ca să se oprească la »Micii apostoli a ideii Naționale«, reliefând rolul tinerimii școlare române, în mișcările naționale din 1848.

În partea doua a volumului, autorul ne povestește duioasele-i amintiri, din rândul care ne permitem să desprindem următorul fragment:

»Nu există mângăitor de hârtie, care să nu-și fi inaugurat mângălirea cu... versuri. Port și »crima« aceasta pe sufletul meu, dar adevăratul vinovat e fostul meu profesor de literatură maghiară, mult regretatul Ioan Rațiu. Tot într'o zi din Octombrie, în clasa șaptea, drept lecție pentru ora viitoare el a cerut clasei să traducă în versuri românești »Testamentul« lui Eötvös.

Ora viitoare a fost o oră de versuri mai mult ori mai puțin reușite, mai mult ori mai puțin... delicioase. Într'o atmosferă de ne mai pomenită veselie fiecare »student« și-a citit »poezia«. Numai profesorul a rămas »serios« până la sfârșit.

La sfârșitul orei a făcut apoi declarația solemnă; că cele mai reușite versuri sunt ale lui Alexandru Rusu, Septimiu Popa, Aurel Esca și Ion Duma.

Clasa avea așadar patru »poeți«, 2 cari de-acum s'au avântat și la poezii... originale. Unele dintre ele se vor găsi desigur, între actele »Societății de lectură« e liceului din Blaj. Aș da acum o lume să-mi pot reciti... măcar una.

Bine înțeles nu scriam poeziile, numai de dragul Societății de lectură. În istoricul orașel de pe malul »blondeior Târnave, nu trăiau numai profesori și studenți, ci și alte soiuri de ființe. Trăia între altele și o »minune blondă cu ochi albaștri«, care în clipe negândite primea dela mine cărți poștale ilustrate cu... »versuri originale de amor«.

Nu-mi mai aduc aminte, cum erau versurile! Știu numai, că amorul era adânc, adânc, ca orice amor încuibat într'o inimă de șaptesprezece anișori. Uneori un profesor mă prindea cu lecția neînvățată. Atunci mă uitam cu jale la mâna lui, care însemna în catalog prea puțin dragă-lașul »patru«; dar dam zbor gândurilor către »îngerul cel blond«, către inconștientul autor al cumplitei nenorociri....

Răspuns la ilustrate nu așteptam. Mă mulțumeam numai cu dulcele zîmbet, ce se strecura în colțul fermecătoarelor ei buze, de câteori ne întâlneam. Acest zîmbet îmi spunea că mi-a citit poeziile... La »balul studenților«, în zborul unui vals, a riscat să mă întrebe: de ce nu public poeziile în vre'o gazetă? O, întrebarea aceasta! Am destul de puternice motive, ca să n'o uit niciodată. Sub imboldul valsurilor, al polcilor și al celui de-al doilea cadril, încă a doua zi am așezat într'un plic patru poezii, iar plicul l-am trimis prin poștă la »Unirea«.

A urmat de-acum patru săptămâni de înfrigurată și zadarnică așteptare. Cu redactorul responsabil al gazetei, Aurel C. Domșa, un bun prietin de-al tatei, căruia lumea îi mai zicea A.B.C.D., mă întâlneam destul de des. Eu îl salutam respectuos, iar el îmi zâmbea spunându-mi cu zâmbetul lui, că mi-a citit poeziile. Abia după patru săptămâni m'a oprit în colțul Străzii Plăcintelor.

— Dragă Septimie, — mi-a zis, zâmbindu-mi cu neprefăcută dragălașenie, — fi-am citit poeziile. Mi-au plăcut foarte mult, dar de publicat nu le pot publica. Mă tem, nu cumva să le citească și stăpâna ochilor ablaștri,

Că de le citește,
Nu te mai iubește.»

(a. n.)

**George Petcu: „Fata Morgana — versuri
Editură Librăriei Pavel Suru.**

Tânărul poet, George Petcu, după ce ne-a dat, în urmă cu doi ani, placheta de versuri intitulată »Tălmăciri pentru mine«, se completează de această dată cu un volum de versuri, de aceeași manieră: *avânt tineresc, împletit în tristeți sortite adevăratului poet.*

Sunt în versurile lui George Petcu, tăceri străfulgerate de dorul de viață; cântece aruncate în nopțe, să ajungă — petale de lumină — în îmbujorarea zorilor. E o manieră a lui și numai a lui, pe care n'am întâlnit-o în pleiada poezilor de generație.

Nimeni ca dânsul n'a spus atât de frumos, când se coboară seara:

„Tu, lacrimă din somnul apuselor grădini,
Oval visat în seara de legănare pură,
Imi înflorește carnea, nostalgică și dură
Ca un incest lunatic, în apele de crini!“

(Aștept caicul serii)

Și tot singur, la ceas străveziu, numai el știe să cânte:

*„Imi joc în palme anii, de nebunii agresate
Și-aștept în seara verde crepuscularul semn,
Cu sborul nalt, ce urcă desăvârșind solemn
Tăcerea plânsă'n ciuturi de țară și poveste!“*

(Singer, la ceas străvezlu)

În »Trandafirul negru«, poetul are minunate accente de psalm, când spune:

*„Ruga-mă-voi în umbra albastrilor viori,
La ceasul când în lume încep să ardă vaste
Tristeți... când lutul geme și țărnițele caste,
Mai zbor înnebunite, otrăvuri și răcori:*

*

*Pentru cenușa naltă a stelelor căzute,
În prohodiri nocturne de miriști plânse'n lună,
Când toamna-și mână fumul și ierburile sună,
Întru lumina lină a orelor durute“.*

Și-acum vom transcrie întreagă minunata »Noapte de vară«, a aceluia Bărăgan pe întinsul căruia poetul și-a sensibilizat ființa, spre a ajunge azi un adevărat inspirat:

*Cădeau pe câmp ciorchinii amurgurilor clare
Și turmele'nserării mugeau prelung în baltă,
Când din afundul humii creștea o noapte naltă,
Cu paltinu'nserării, în brațele amare!*

*

*Ce vinuri vechi din crama tristeților, atunci,
Cădelnițau arome sub bolta grea de vară,
De se lăsa albastră, rodirea peste țară,
Și tremurau nostalgice, luceferii prin lunci?*

*

*Tăcerile fertile de'mpotmolire brună,
Svâcneau aprins în seva porumburilor crude...
Bătea un vânt de noapte, prin ierburile ude,
Și-un nechezat sălbatic, suia cu stepa'n lună...“*

A aduce noi atribute poeziei lui George Petcu, ni se cere înșine gradul unei inspirații cu totul noi și renunțăm recitind volumul, atât de greu în gânduri frumoase, așternute într'o perfectă cadență de adevărată poezie.

(a. n.)

NOTE

In Arad apar trei reviste literare. Cei cari acum 10—15 ani intrevădeau posibilitatea apariției și dăinuirii unei reviste literare în orașul nostru erau considerați drept utopici — în cel mai fericit caz. Azi apar nu una, ci trei. Despre «Hotarul» nostru nu vorbim. Vorbește el însuși prin atitudinea lineară ce a adoptat-o dela apariție și a păstrat-o cu sfințenie în cei cinci ani de viațuire.

De mai bine de un an apare »Innoirea« despre care am amintit adesea în paginile »Hotarul«-ui. Nu numai o datorie colegială ci și un sentiment de sinceră satisfacție ne îndeamnă să menționăm aici apariția regulată și din ce în ce mai bogată în material și nouități a revistei prietenului și fostului nostru colaborator Tiberiu Vuia. Dacă apariția *Innoirei* ne-a lipsit de un colaborator, ne-a dat în schimb mângâierea și bucuria celei de-a doua reviste literare și culturale pe care tânăra spiritualitate arădană se simte în măsură să o pună la dispoziția publicului cetitor.

Și, iată, avem în față No. 1 din an. I (—Octombrie) al celei de a treia reviste ce se încumetă să apară în Arad: *Litera*, de sub conducerea dlui Fahe George Pajiște.

Nu ne interesează motivele care l-au determinat pe dl Pajiște să renunțe la activa sa colaborare la una din revistele existente. Poate că intenția Dsale a fost să umple unele goluri, să aducă ceva nou, să impună o anumită atitudine... Cuprinsul primului număr nu ne rămurește încă. Oricum apariția

Literei înseamnă curaj și sacrificiu. Urăm directorului ei să și le cheltuiască în spor de lungă viață.

(a. c.)

— **Hărțile** .. Am văzut o hartă unguerească dintr'un atlas dinaintea războiului. O hartă a naționalităților din actuala Românie ciscarpatină. Elocventă hartă. Uimitoare sinceritatea etnografiștilor unguri. Colțul Buzăului este aproape omogen. Acoperit de culoarea etnicului maghiar. Secuiei reprezentă pionul înaintat al autohtonismului ungueresc în masa românească. Pe versantul nordic al Carpaților meridionali zac pete de culoarea etnicității germane. Ardealul este hașurat cu discreție și rezervă în culoarea naționalității maghiare... Dar, începând cu poalele răsăritene ale Munților Apuseni, urmând pe aproape tot cuprinsul »părților Ungurene« până la Tisa, și întreg Banatul, dela Severin până departe în Banatul sârbesc se întinde culoarea etnicului românesc cu mici, foarte mici și rari zone în culoarea naționalității germane și slovace.

Repet: atlasul este maghiar și zugrăvește starea demografică dinaintea războiului. Și din acestea se vede clar că mai mult de 60% din totalul naționalităților *de atunci* îl formau Românii — și că în anumite ținuturi limitrofe procentul nostru se urcă până la 80—90 și chiar 100%. — Ar fi bine să fie cât mai cunoscută această hartă etnografică, tuturor istoricilor și diplomaților noștri.

(a. c.)